

דרכי הכרעה במחלוקת

חרב או חתונה?

הפעלת פתיחה: נכנסתי לכיתה עם חרב (של בני בן ה-8) ושמלת כלה (של בתי בת ה-6, לא, היא עדיין לא נשואה זה מפורים). העלנו אסוציאציות לשני החפצים, עימתנו ביניהם, מראה, תפקיד וכו'. ואמרתי שנראה עכשיו את תחילתו של סיפור שסופו יכול להיות חרב או שמלת כלה. מכך נגשנו למקורות השונים על ההכרעות בין ב"ש וב"ה.

1. הסבר את הביטוי "נמנו ורבו" (1).

2. מה נעשה עם החרבות על פי המתואר בבבלי ועל פי המתואר בירושלמי (1-2)?

3. מה היה כל כך קשה באותו יום לפי הבבלי ומה לפי הירושלמי (1-2)?

4. מהי ההשלכה המעשית של מחלוקות ב"ה וב"ש על פי המתואר ביבמות (3)?

5. מהו הערך שהוביל את ההכרעה לפי הבבלי ביבמות (3)?

6. כיצד התבצעה ההכרעה לפי הדעה השניה בירושלמי (4)?

7. "האמת והשלום אהבו" – תאר את המתח שבין אמת לשלום.

8. במה שונה תאורו של ר' עובדיה מברטנורא מהירושלמי (5)?

9. הבבלי בעירובין מתאר את הכרעה הסופית שבין בית שמאי לבית הלל. כיצד התבצעה ההכרעה הסופית (6)?

10. מהם הנימוקים להכרעה זו? מדוע אלו קריטריונים להכרעה הלכתית (6)?

11. סכם במשפטים קצרים, מהן דרכי ההכרעה עליהן למדנו?

- ירושלמי שבת - _____
- בבלי שבת - _____
- בבלי יבמות - _____
- ירושלמי יבמות (דעה שניה) - _____
- ר' עובדיה מברטנורא - _____
- בבלי עירובין - _____

12. הסבר את המשפט "אלו ואלו דברי א-להים חיים" לפי הריטב"א (7).

13. בחר שני דרכי הכרעה, ויישם אותם בשני מקרים שונים בחי"ך.

מחלוקות הלכתיות בין בית הלל לבית שמאי:

- א. בבלי שבת: "הבוצר לגת" – הוכשר או לא הוכשר? אדם בוצר את ענביו ישר לגת לעשות מהם יין, האם הענבים הוכשרו לקבל טומאה או לא. כלומר, האם הענבים נחשבים כרטובים, דבר המאפשר להם להיטמא בעתיד או לא.
- ב. בבלי יבמות: מספר מחלוקות בהקשר לנישואין וגירושין.
- ג. ירושלמי יבמות: מהו סכום המינימום לקדש בו אשה? לדעת בית שמאי דינר, ולדעת בית הלל פרוטה בלבד.

כיצד מכריעין במחלוקת?

יָדַע מִצְמִיחַ תְּנוּךְ

1. משנה שבת א', ד

אלו מהלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון, כשעלו לבקרו. נמנו ורבו בית שמאי על בית הלל; שמונה עשר דבר גזרו בו ביום.

ירושלמי שבת

אותו היום היה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל ...

3. בבלי יבמות יד ע"ב

ת"ש: אע"פ שנחלקו בית שמאי ובית הלל בצרות, ובאחיות, בגט ישן, ובספק אשת איש, ובמגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק, בכסף ובשוה כסף, בפרוטה ובשוה פרוטה, לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי.

2. בבלי שבת יז ע"א

הבוצר לגת, שמאי אומר הוכשר הלל אומר לא הוכשר ... נעצו חרב בבית המדרש ואמרו - הנכנס יכנס והיוצא אל יצא, ואתו היום היה הלל כפוף ויושב לפני שמאי כאחד מן התלמידים. והיה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל.

4. ירושלמי, יבמות א, ו

לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי, אלא נוהגין באמת ובשלוש, שנאמר "והאמת והשלום אהבו".
ממזרות בנתיים, ואת אמר הכין? היך עבידא? קידש הראשון בשוה פרוטה, והשני בדינר: על דעתיה דבית שמאי, מקודשת לשני והוולד ממזר מן הראשון. על דעתיה דבית הלל, מקודשת לראשון והוולד ממזר מן השני!?!
רבי יוסי בי רבי בון אמר: רב ושמואל, חד אמר - אילו ואילו כהלכה היו עושין, וחד אמר: אילו כהילכתן, ואילו כהילכתן.

5. ר' עובדיה מברטנורא, יבמות א, ד

לא נמנעו - ואע"פ שבני הצרות שנתיבמו כדברי בית שמאי ממזרים הם לבית הלל, שהרי באיסור אשת אח הם עליהם ואשת אח בכרת, ובני חייבי כריתות ממזרים הם, אעפ"כ לא נמנעו בית הלל מלישא נשים מבית שמאי, לפי שהיו מודיעים להם אותן הבאות מן הצרות ופורשין מהן.

כיצד יתכן שיש מחלוקת בתורת האמת?

7. ריטב"א, עירובין יג ע"ב

"אלו ואלו דברי אלהים חיים": שאלו רבני צרפת ז"ל: היאך אפשר שיהו שניהם דברי אלהים חיים, וזה אוסר וזה מתיר?
ותירצו, כי כשעלה משה למרום לקבל תורה, הראו לו על כל דבר ודבר מ"ט פנים לאיסור, ומ"ט פנים להיתר. ושאל להקב"ה על זה, ואמר שיהא זה מסור לחכמי ישראל שבכל דור ודור ויהיה הכרעה כמותם, ונכון הוא לפי הדרש ובדרך האמת יש טעם וסוד בדבר.

6. בבלי, עירובין יג ע"ב

אמר רבי אבא אמר שמואל: שלש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים: הלכה כמותנו, והללו אומרים: הלכה כמותנו. יצאה בת קול ואמרה: "אלו ואלו דברי אלהים חיים הן, והלכה כבית הלל".
וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלהים חיים, מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן?
מפני שנוחין ועלובין היו, ושונים דבריהן ודברי בית שמאי. ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן.